

ישראל קורצאק קולטור
اسرائيل تقرا كورتنشاك

תשאול

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ו', עמ' 115-111
תרגום: אורי אורלב

פגשתי אותו בשעה מאחרת ברחוב שומם.

הוא התקרב אלי ושאל:

— מה השעה, אדון נחמד, מה אומר ה"בצל" [שעון הכיס] שלך?

— לא השעה מעניינת אותך בנדאי, אלא השעון? — השבתי תשובה מתחמקת, מרים מעט את מגבעתי לברכה.

— יודע ים, אדון יפה... אתה ממזר.

— לא מתנור אחד אכלתי לחם, אדוני היקר.

— מבינים. אבל סוף לדבורים. תביא אחא את הבצל, ולא — נשבר לך את הראש.

המכר המקרי שלי היה בעל צורה מרשימה עד כדי כך שאפלו השכת הערב לא הצליחה לטשטש לגמרי את דמותו המדהימה. משום כך החלטתי להיות נוגע ללב כמיטב יכולתי, ביחוד שנשמעה בקולו החלטיות עם נימה ראשונה של אבדן סבלנות.

— אדוני היקר והנכבד... — פתחתי.

— את הנכבדות תכניס לך לארנק; אני לא צריך אותה — התפרץ לתוך דברי.

— אבל הרשה לי לסיים — בקשתי בנימוס — אני מבקש להבהיר לך, שאין לי שעון. איני מסתיר, שאפלו במקרה של צרון מקרים אינדאלי, זאת אומרת, אם במקרה הייתי בעליו של מכשיר בעל ערך כזה, כפי שהוא נחשב בעיני הכל, הייתי משאיר אותו בבית ולא לוקח אותו איתי בצאתי לאזור הזה, שבו יש לי הענג ברגע זה לנהל שיחה כל כך נעימה.

הדמות המרשימה הוציאה מקרבה משהו הדומה להמהום. נצילתי את ההסוס הרגעי של הדמות המרשימה והמשכתי הלאה:

— כדי לדיק עלי להודות, שיש לי בכיס הימני עשירית נחשת, המיועדת לשוער כתשלום בעד פתיחת השער בפילה. אני חושב שלא תרצה, אדוני, למנוע מאדם שעובד קשה את התגמול המגיע לו בצדק; שלא לדבר על כך, שלהשיג סכום פשוט כל כך היה פוגע בהערכת העצמית וגורע מכבוד המקצוע הנאצל שאתה אחד מבעליו, כפי שאני מבין.

— יודע ים. אתה חושב שאני גנב, מה?

— אדוני — נכנסתי לדבריו בהתרגשות — אל לנו להגדיר את הדברים בצורה קיצונית כל כך. השפה שלנו גמישה דיה כדי שאפשר יהיה לדון בדברים שמסבה זו או אחרת עלולים להיות מרגיזים. אני רואה בד אינדיבידואליסט. אתה סובל בנדאי מחלשת עצבים קלה. אני בטוח בכך. האם אני צודק? תשפט בעצמך.

— טוב. אם נדמה לך שאני רק סתם ככה... הו! הו!

— הרי זה מובן. נסבות החיים מסתדרות לעתים בצורה כל כך מוזרה, עד שהאדם עצמו מתמצא רק בקושי במבוך הזה של נגודים שגוררים אותו לתוך מכש מארעות החיים. אדם בעל שאיפות מסתכן מיד ברגיוניות של אפשרויות שונות.

— בנדאי. אני נוקט בדיוק אותה שיטה שאתה מדבר עליה. השתדלתי כמה שיתכלתי. אבל הבריאות שלי לא כל כך טובה, ואין לי קשרים או כסף. וכסף זה כסף; מה תעשה כשאין לך? עשיתי מה שעשיתי עד שחליתי. הלכתי לרופא אחד — והוא רשם לי טפוח. לא עזרו כלל. הלכתי לרופא אחר — רשם גלולות. שום דבר. הלכתי לשלישי. היה בן אדם. אמר לי: "ידידי היקר, אתה צריך תעסוקה

בְּאוֹר הַצַּח וְעַם הַרְבֵּה תְנוּעָה". לְמִקּוֹמוֹת נֶפֶשׁ בְּחוּל"ל לְבַמְקוֹר : לְמֵאֲרָאן אוֹ לְיִבְיִיחָה) לֹא אָסַע, מִפְּנֵי שְׂאִין לִי כֶסֶף ; אִזְ הַמְצֵאֲתִי לִי עֲבוּדָה כְּזֹאת לֹא מִזִּיקָה. הַבְּרִיאוֹת חֲשׂוּבָה לְכָל אֶחָד.

– הֵה, חֲבִיבִי, אִין דְּבַר יִקָּר יוֹתֵר מִן הַבְּרִיאוֹת (שְׁלֵבְתִי בְּתְנוּעָה יְדִידוּתִית אֶת זְרוּעֵי בְּזִרְעוֹ וְצִדְנֵוּ בְּצִדֵּי מְדוּדִים לְאֶרֶץ הַרְחוֹב). זֶהוּ הַדְּבַר שְׂאֵנִי מֵעֲרִיד אֶצְלָךְ, אֲדוּנִי, בְּמִיחָד, שְׂאֵתָה מִבִּין אֶת זֶה. תְנוּעָה וְאוֹר צַח – אֵלֶּה הֵם אוֹצְרוֹת שֶׁלֹּא יִסְלָאוּ בְּזֵי.

– יוֹד ע י ס. אִין כְּמוֹ לְשֵׁכֵב בְּבֵית־חֹלִים, אֲדוּן. אִם רַק אֶצְלֵנוּ בְּבֵית־הַמְּלָאכָה הִיָּה אוֹר כְּזֶה וְכָל כֵּךְ הַרְבֵּה אוֹר, לֹא הִיִּיתִי צְרִיד עֲכָשׁוּ לְהַתְרַפֵּא.

פְּתֹאוֹם הַתְּרַחֵק מִמֶּנִּי, בְּחֵן אוֹתִי בְּמִבְטַח חוֹדֵר וְשֶׁאֵל בְּחִמְרָה :

– אֶתָּה, אֲדוּן, תִּגִּיד מָה שְׂאֵתָה רוּצָה : אֲבָל אֶתָּה חוֹשֵׁב שְׂאֵנִי גִנְב.

– טוֹב, אִם זֶה כָּל כֵּךְ חֲשׂוּב לְךָ, יְהִי כֵן. אֲבָל הִרִי כִפְנוּי כְּשֶׁלְעֲצֵמוֹ עוֹד לֹא מוֹכִיחַ שׁוּם דְּבַר. בְּכָל מִקְצוּעַ אוֹ מִשְׁלַח־יָד יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שׁוֹנִים : גְּרוּעִים, גְּרוּעִים יוֹתֵר, הִכִּי גְרוּעִים ; טוֹבִים, טוֹבִים יוֹתֵר, הִכִּי טוֹבִים.

– מ ב י נ י ס.

– וְלָמָּה מִשְׁלַח־יָדִי שֶׁלְךָ צְרִיד לְהִיּוֹת גְּרוּעַ יוֹתֵר מִכָּל מִשְׁלַח־יָד אַחֵר? גַּם כָּאן צְרִיד לְהַתְאַמֵּץ, דְּרוּשִׁים זְרִיוֹת, כְּשֶׁרוֹן, אֲמוּן, וְאַפְלוֹ הַשְּׁכֵלָה רַבָּה, וְגַם כָּאן יֵשׁ סִכּוּן.

– אָה, סִכּוּן וְעוֹד אֵיד.

– כְּמוֹכֵן. אִמֵּר אֶפְלוֹ שְׁמִשְׁלַח־יָדִי שֶׁלְךָ עוֹלָה עַל הָאַחֵרִים מִכִּיּוֹן שְׂפָאן מִבְּטִיחִים אֶת הַהֶצְלָחָה אִף וְרַק הַכְּשָׁרוֹנוֹת הָאִישִׁיִּים, וְלֹא הַכְּרוֹיּוֹת וּפְרוֹטִקְצִיוֹת.

– יוֹד ע י ס.

– אוֹלִי מִיֵּשׁוּהוּ יֵאֵמֵר שֶׁהַהֶצְלָחָה שֶׁלְךָ קְשׁוּרָה קֶשֶׁר בֵּל יִנְתַּק בְּגִרִימַת נֶזֶק לְאַחֵרִים. אֲבָל גַּם עַל כֵּךְ אֶפְשָׁר לְהַתְּכַח. אִם אֲנִי תוֹפֵס אֶת הַמְּקוֹם הָאֲחֵרוֹן בְּקִרוֹן תְּמוּרַת חֵמֶשׁ קוֹפִיִּיקוֹת, הִרִי כְּכֵךְ אֲנִי מְכָרִיחַ אֶת מִי שְׁעוֹלָה אַחֵרִי לְשֵׁלֶם שְׁתֵּי קוֹפִיִּיקוֹת יוֹתֵר אוֹ לְעִמּוֹד עַל הַמִּישֵׁרֶת בְּקֹר. כְּלוּמֵר, בְּמִלִּים אַחֵרוֹת, הוּא מְפָסִיד בְּגִלְלֵי שְׁתֵּי קוֹפִיִּיקוֹת אוֹ מְקוֹם לְשֵׁבֶת בְּנוֹחִיוֹת. אִם אֲנִי עוֹרֵד־דִּין וְלוֹקַח עַל עֲצָמִי לְנַחַל מִשְׁפָּט, הִרִי אֲנִי גוֹרֵם כְּכֵךְ נֶזֶק לְמִי שֶׁהִלְקוּחַ שְׁלִי הִיָּה פוֹנָה אֶלְיוֹ אֶלְמֵלָא פְּנָה אֵלַי. וְאִם אֲנִי רוֹפֵא, אֲנִי גוֹנֵב מִן הַקּוֹלְגוֹת שְׁלִי אֶת הַחוּלִים וְאֶת הַרוֹבְלִים שֶׁלָּהֶם. אִם אֲנִי עֵתוֹנָאִי אֲנִי גוֹנֵב מִעַמִּיתִי אֶת סִכּוּם הַקּוֹפִיִּיקוֹת שְׁמִשְׁלָמִים לִי אֶל הַמְּאֵמֶר שְׁלִי. מִשׁוּם כֵּךְ בְּנֵי אָדָם שְׁעוֹבֵדִים וּמִתְפָּרְנְסִים בְּאוֹתוֹ מְסַתְּפָלִים זֶה עַל זֶה כְּמוֹ עַל פּוֹשְׁעִים. מָה לְעֲשׂוֹת : כָּל אָדָם מִפְּרִיעַ תְּמִיד לְאָדָם אַחֵר.

– אוֹלִי לֹא? כְּאֶשֶׁר חֲבַר אֶחָד שְׁלִי פְתַח מִכְּלֵת, תְּכַף עוֹד שְׁנַיִם פְּתַחוּ לְיָדוֹ.

– אֶתָּה רוּאָה בְּעֲצָמָךְ. אֲנִי לֹא מְדַבֵּר כְּרַגַּע עַל עֲצָמִי, אֲבָל כְּמָה אֲנִישִׁים הַגּוֹנִים יֵשׁ לָנוּ כָּאן אִף וְרַק מִשׁוּם שֶׁהֵם פּוֹחֲדִים?

– יוֹד ע י ס.

– תְּשֶׂאֵל אֶחָד כְּזֶה : "מָה הִיִּית עוֹשָׂה אִם הִיִּית מוֹצֵא בֵּין הַשִּׁיחִים אֶלְף רוֹבְלִים בְּמִנְיוֹת?" – "הִיִּיתִי מִחְזִיר מִיָּד" – יָשִׁיב לְךָ לֹא הַסּוֹס. – "וְאִם הִיִּית מוֹצֵא חֲמִשָּׁת אֶלְפִים רוֹבְלִים בְּשִׁטְרוֹת שֶׁל מֵאָה?" – "הִיִּיתִי מִחְזִיר, כְּמוֹכֵן" – יָשִׁיב לְךָ בְּעֶצֶב ; וְחוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ : "מִפְּנֵי שְׂאוּלֵי הַבְּעָלִים זָכַר אֶת הַמִּסְפָּרִים וְרָשָׁם אֲזַהֲרָה". – "וְאִם הִיִּית מוֹצֵא עֶשְׂרֵת אֶלְפִים בְּזָהָב?" – "וְהָאִישׁ הַהַגּוֹן יָשִׁיב בְּיָדָאִי : "מָה יֵשׁ לְדַבֵּר עַל דְּבַר שֶׁהוּא בְּלִתִּי אֶפְשָׁרִי?" – "נוֹ, וְאִם נִיחַ בְּכָל זֹאת..." – הָאִישׁ הַהַגּוֹן יִגְנֵב אֶת הַזָּעָה מֵעַל מִצְחוֹ וְיִשְׁתַּק.

עֲבַרְנוּ כְּבֵרֶת דְּרָף. אוֹרוֹת עֲמוּמִים שֶׁל פְּנִסֵי הַרְחוֹב הוֹפִיעוּ מִרְחוֹק. דִּידִי הִיָּה עֶסוּק בְּשִׁיחָה, עַד שֶׁנִּדְמָה הִיָּה שֶׁלֹּא שָׁם לֵב שְׁיֵשׁ לִי מְעִיל טוֹב וְנִעְלִים שְׁלֵמוֹת.

– אֲגִיד לְךָ יוֹתֵר מִזֶּה. אִין סִפְק שֶׁהַגְּנֵבִים גּוֹרְמִים נֶזֶק לְבְנֵי אָדָם, אֲבָל אִישׁ עוֹד לֹא מֵת בְּגִלְלַת אֲבָדוֹן שְׁעוֹנוֹ, וְרַק בְּמִקְרִים נְדִירִים בְּיוֹתֵר אֲבָדוֹן שֶׁל אֲרָנָךְ יְכוֹל לְגַרֵם נֶזֶק בְּלִתִּי הַפִּיד בְּתַקְצִיבָה שֶׁל

ישראל קורצאק קולטור
 اسرائيل تقرا كورتشاك

משפחה. בכל זאת הם מביאים תועלת רבה לצבור.

– מ ב י נ ים – אמר חברי – אמר, אחא, איזו תועלת אנו מביאים?

– אתם מלמדים את האנשים לשים לב, להזהר, להקפיד לשמור על רכושם ולכבד אותו. אלמלא אתם, בן אדם היה מתהלך לו בהמון, שקוע בהרהורים, והיה מסתכן בכך שידרסו אותו, שיגרמס או בפגעים קשים לא פחות. הוא היה משאיר את דלת דירתו פתוחה לרוחה, דבר שהיה עלול להשפיע באפן שלילי על מוסריותו של נשים. לבסוף, כל ענף המסגרות, בתיחרשות המינצרים כספות, מנעולים, מתקני אזהרה – כל זה לא היה יכול להתקיים.

באותו רגע נעצרנו כמה עשרות צעדים מתחנת משטרה

– ומה, תלנה אותי עוד קצת? – שאלתי פתאום.

– יודעים שלא.

הוא הציץ בצער במעילי, מיד בחשדנות את קבלת הפיסים שלי ואמר קצת בעצב וקצת בהתפעלות:

– אי, ממזר אתה, אחא. שיהיה לך לבריאות!

ונעלם בסמטה אפלה.

אבל לי היה פתאום ברור לגמרי, שאפלו נבל בן נבלים משתוקק לקבל הצדקה למעשיו הנבזיים ביותר ומתנחם תמיד במחשבה שבעולם הרחב יש נבלים הרבה יותר גדולים ממנו. לבסוף הוא מוכן להשאיר לך את השעון, אם רק תצליח לשכנע אותו שאינך מבחין במעשיו המגעילים או שאתה מצדיק אותם.

